

**SŁOWNICZEK POJĘĆ
ZWIĄZANYCH Z PRACĄ
POLITYCZNĄ W ZAKRESIE
ZDROWIA PSYCHICZNEGO**

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ PSYCHOSPOŁECZNA

Termin uznawany na całym świecie, stosowany w pracach politycznych, w szczególności przez Komitet ONZ ds. Osób z Niepełnosprawnościami, aby opisać doświadczenia osób, które mają problemy zdrowia psychicznego, co w interakcji z różnymi barierami społecznymi może im utrudniać pełną realizację praw obywatelskich. Mental Health Europe (MHE) używa tego terminu w pracy politycznej (ustawowej) w odniesieniu do osób, które odpowiadają tej definicji i są chronione przez Konwencję ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami.

UŻYTKOWNIK SYSTEMU OPIEKI PSYCHIATRYCZNEJ

odnosi się do osób korzystających z usług służby zdrowia psychicznego

DEINSTYTUCJONALIZACJA

Proces rozwoju usług w społeczności lokalnej, regulowany przez standardy oparte na prawach człowieka i zorientowane na wyniki, w celu wyeliminowania konieczności korzystania z opieki instytucjonalnej.

Zob. [Wspólne europejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej](#)

OPIEKA ŚRODOWISKOWA

Spektrum usług, które umożliwiają jednostkom życie w społeczności. Obejmuje ona usługi głównego nurtu, takie jak mieszkanie, opieka zdrowotna, edukacja, zatrudnienie, kultura i wypoczynek, które powinny być dostępne dla każdego niezależnie od charakteru problemów lub upośledzenia, czy też wymaganego poziomu wsparcia.

Zob. [Wspólne europejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej](#)

NIEZALEŻNE ŻYCIE

Życie niezależne to prawo osób z niepełnosprawnościami lub z problemami zdrowia psychicznego do sprawowania kontroli nad własnym życiem, w tym do podejmowania decyzji o miejscu zamieszkania, z kim i jak żyć. Te wybory mogą być umożliwione poprzez połączenie rzecznictwa, wsparcia i dostosowania środowiska (np. uczynienie mieszkania lub transportu bardziej dostępnym).

DSM-V

Diagnostyczny i statystyczny podręcznik zaburzeń psychicznych, wydanie piąte (DSM-5) jest aktualizacją klasyfikacji i narzędzia diagnostycznego Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (APA) z 2013 roku, używanego przez służby zdrowia, czyli specjalistów w dziedzinie zdrowia, w tym zdrowia psychicznego w USA i na całym świecie. DSM-V jest podręcznikiem diagnostycznym, mocno pozycjonowanym w biomedycznym podejściu do zaburzeń psychicznych i dlatego jest kontrowersyjny w szerszym świecie zdrowia psychicznego.

Zob. stanowisko MHE w sprawie DSM-V
<https://www.mhe-sme.org/statement-on-dsm-v/>

ICD-11

Najnowsza wersja Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (ICD), która jest standardowym narzędziem diagnostycznym dla epidemiologii, zarządzania zdrowiem i celów klinicznych. Obejmuje analizę ogólnej sytuacji zdrowotnej grup ludności. Jest ona wykorzystywana do monitorowania zapadalności i rozpowszechnienia chorób i innych problemów zdrowotnych (definicja WHO).
ICD-11 została wydana w czerwcu 2018 roku.

MHE miało poważne obawy dotyczące procesu rewizji tej klasyfikacji i tego, co ona oznacza w podejściu do leczenia złego stanu zdrowia psychicznego.

Zob. prace MHE dotyczące rewizji ICD-10
<https://www.mhe-sme.org/position-paper-on-the-revision-of-icd-10/j>

SŁOWNICZEK

UNCRPD

Oznacza Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, która została przyjęta w 2006 roku i otwarta do podpisu w 2007 roku, w Polsce ratyfikowana w 2012 r. Jest to pierwszy kompleksowy traktat o prawach człowieka XXI wieku i jest pierwszą konwencją o prawach człowieka, która została otwarta do podpisu dla organizacji integracji regionalnej, takich jak Unia Europejska (w 2010 roku).

CRPD REVIEW

Komitet Praw Osób Niepełnosprawnych, ustanowiony przez UNCRPD, jest odpowiedzialny za przegląd praw państwowych pod kątem zgodności z Konwencją ONZ. UE jako strona Konwencji ONZ, została objęta rewizją w wrześniu 2015 r. w drodze konstruktywnego dialogu z Komitetem, a jej wynikiem był zestaw zaleceń znanych jako Obserwacje końcowe. Wiele z zaleceń jest szczególnie ważnych w odniesieniu do praw osób z niepełnosprawnością psychospołeczną.

MAINSTREAMING

Czyli implementowanie zdrowia psychicznego do głównego nurtu polityki. Może być zdefiniowane jako systematyczne wdrażanie priorytetów i potrzeb osób z problemami zdrowia psychicznego do wszystkich polityk i ogólnych działań, począwszy od etapu planowania, poprzez wdrażanie, monitorowanie i ewaluację.

LIST OTWARTY

Często wykorzystywany jako narzędzie polityczne w celu podniesienia świadomości na określony temat (np. nadchodzące ustawodawstwo, nowa Komisja UE, prezydencja lub rząd). Składa się on z listu skierowanego do instytucji UE, innych organów lub rządów krajowych, przeznaczonego do publikacji w mediach. Listy otwarte mogą mieć od jednego do setek sygnatariuszy, którzy okazują wsparcie.

SŁOWNICZEK

ROZPORZĄDZENIA

Są wiążącymi aktami prawnymi przyjmowanymi przez Radę Europy. Rozporządzenia muszą być stosowane w całości w całej UE.

Przykład: Rozporządzenie Dublin II dotyczące przyjmowania i rozpatrywania wniosków o azyl.

DYREKTYWA

Akt prawny określający cel, który wszystkie kraje UE muszą osiągnąć. Jednakże, poszczególne kraje muszą opracować własne przepisy dotyczące sposobu osiągnięcia danego celu.

Przykład: Dyrektywa transgraniczna UE w sprawie praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej.

TRANSPOZYCJA

Jest procesem, w którym państwa członkowskie UE nadają moc prawną dyrektywy poprzez przyjęcie odpowiednich środków wykonawczych na poziomie krajowym.

KONSULTACJE

Komisje Parlamentu Europejskiego mogą organizować konsultacje z ekspertami, jeśli zostanie to uznane za niezbędne dla ich pracy nad danym tematem. Konsultacje mogą być również organizowane wspólnie przez dwie lub więcej komisji. Większość komisji organizuje regularne konsultacje, ponieważ pozwalają one na wysłuchanie ekspertów i przeprowadzenie dyskusji na temat kluczowych kwestii.

SPRAWOZDANIE PARLAMENTARNE

Sprawozdanie parlamentarne przygotowuje stanowisko Parlamentu Europejskiego. Sporządzane jest przez posła do Parlamentu Europejskiego (MEP) wybranego spośród właściwej komisji parlamentarnej (tzw. "sprawozdawcę"), zawiera proponowane poprawki i uzasadnienie wyjaśniające proponowane zmiany.

SŁOWNICZEK

KOMPETENCJE

Traktaty założycielskie Unii Europejskiej (UE) określają podział kompetencji między UE a jej państwami członkowskimi. Istnieją trzy główne rodzaje kompetencji: kompetencje wyłączne, kompetencje dzielone i kompetencje wspierające.

PROPOZYCJA

W standardowej procedurze decyzyjnej dla większości obszarów polityki UE, Komisja Europejska przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Europy propozycję konkretnego aktu legislacyjnego.

OŚWIADCZENIE PISEMNE

Oświadczenie pisemne to tekst składający się z maksymalnie 200 słów odnoszący się wyłącznie do kwestii wchodzących w zakres kompetencji Unii Europejskiej. Oświadczenia te nie są jednak wiążące dla Parlamentu Europejskiego. Nie można ich zatem uznać za akt prawny Parlamentu reprezentującego jego stanowisko, a jedynie stanowisko jego autorów i sygnatariuszy.

DIALOG OBYWATELSKI

Grupy dialogu obywatelskiego wspierają Komisję i pomagają w prowadzeniu regularnego dialogu na temat wszystkich spraw związanych z określonymi obszarami polityki (np. polityki społecznej, zatrudnienia i spraw społecznych, migracji itp.)

WSPÓŁTWORZENIE

Współtworzenie jest praktyką pracy obejmującą wszystkich użytkowników usług i organizacje, gdzie wszystkie zainteresowane strony są stale zaangażowane w projektowanie, rozwój i dostarczanie usług, polityki lub działań.

SŁOWNICZEK

GRUPA EKSPERTÓW

Grupy ekspertów to organy konsultacyjne, które doradzają Komisji w zakresie przygotowywania wniosków ustawodawczych i inicjatyw politycznych, wdrażania prawodawstwa, programów i istniejących polityk Unii oraz przygotowywania aktów delegowanych.

**UWAŻASZ, ŻE ZABRAKŁO
JAKIEGOŚ WAŻNEGO HASŁA?
NAPISZ DO NAS!**

HUMANFOUNDATIONEU
FUNDACJA CZŁOWIEK

WWW.HUMAN-FOUNDATION.EU

Fundacja
CZŁOWIEK
www.human-foundation.eu

TEN PROJEKT ZOSTAŁ WSPARTY PRZEZ EUROPEJSKI PROGRAM NA RZECZ INTEGRACJI I MIGRACJI (EPIM), WSPÓLNĄ INICJATYWĘ SIECI FUNDACJI EUROPEJSKICH (NEF). WYŁĄCZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROJEK SPOCZYWA NA ORGANIZATORZE (ORGANIZATORACH), A TREŚĆ NIE MUSI ODZWIERCIEDLAĆ STANOWISK EPIM, NEF LUB FUNDACJI PARTNERSKICH EPIM